

Spis treści

Wstęp	9
Wstęp do wydania drugiego	11

Część I

Współczesne interpretacje zachowań dewiacyjnych młodzieży

Rozdział 1. Ewolucja systemów ograniczania przestępczości młodzieży; od kary do profilaktyki i wychowania	15
1.1. Geneza praw dziecka: starożytność i średniowiecze	15
1.2. Idee pedagogiczne a karanie nieletnich przestępców	16
Rozdział 2. Próby wyjaśniania zjawiska przestępczości młodzieży. Przegląd współczesnych teorii	20
2.1. Ogólna charakterystyka przestępczości	20
2.2. Teorie biologiczne	22
2.3. Teorie psychologiczne	23
2.4. Podejście wieloczynnikowe	29
2.5. Kierunki badań we współczesnej psychologii przestępczości	30
2.6. Teorie socjologiczne	32
2.7. Koncepcje kontroli społecznej	33
2.8. Teoria neutralizacji	35
2.8.1. Teoria siły kontroli	37
2.9. Pozytywne aspekty dewiacji	39
2.10. Krytyczna ocena teorii dewiacji	42
Rozdział 3. Dorastanie społeczne i zachowania dewiacyjne młodzieży	45
3.1. Problemy dorastania i przestępczość	47
3.2. Dorastanie, rodzina a zachowania dewiacyjne	50
3.3. Grupy rówieśnicze a przestępczość	51

Część II

Rozmiary i dynamika zachowań dewiacyjnych młodzieży

Rozdział 1. Ogólna charakterystyka i dominujące przejawy współczesnej przestępczości młodzieży	57
1.1. Trendy w skali globalnej	57
1.2. Trendy przestępczości w latach 1986–1990	58

1.3. Typowe rodzaje i swoistość przestępczości współczesnej młodzieży	58
Rozdział 2. Rozmiary, rodzaje i dynamika przestępczości młodzieży w środowiskach wielkomiejskich	65
2.1. Wielkie miasta a przestępczość	65
2.2. Rozmiary w skali ogólnopolskiej	66
2.3. Rozmiary przestępczości młodzieży na przykładzie województw krakowskiego i zielonogórskiego	70
2.3.1. Przestępczość w świetle danych policyjnych	72
2.3.2. Rozmiary przestępczości w województwach krakowskim i zielonogórskim w latach 1980–1992	72
2.3.3. Rodzaje przestępczości młodzieży według rejestrów policyjnych	77
2.3.4. Współczesne trendy – stabilizacja i przestępczość gwałtowna w rejestrach policyjnych	82
2.4. Rozmiary i rodzaje przestępczości młodzieży w badaniach metodą <i>self-report</i>	84
Rozdział 3. Uzależnienia młodzieży (alkohol, narkotyki) – rozmiary zjawiska na przykładzie uczniów szkół krakowskich	89
3.1. Rozmiary uzależnień wśród uczniów szkół podstawowych i średnich	92
3.1.1. Picie alkoholu	93
3.1.2. Kontakt ze środkami narkotycznymi	97
3.1.3. Narkotyki „twarde” i „kleje”	101
Rozdział 4. Zaburzenia w zachowaniu i niedostosowanie społeczne	106
4.1. Problemy typologii niedostosowania społecznego i zaburzeń w zachowaniu	107
4.1.1. Typologia D.H. Stotta	109
4.1.2. Typologia T.M. Achenbacha	111
4.2. Dzieci społecznie niedostosowane w grupie rówieśniczej – ujęcie ekologiczno-socjologiczne	118
4.2.1. Perspektywa ekologiczna jako źródło profilaktyki zaburzeń w zachowaniu ..	119
4.2.2. Zaburzenia w zachowaniu w perspektywie socjologicznej	124

Część III

Alternatywne systemy ograniczania dewiacji młodzieży.

Profilaktyka w środowisku lokalnym

Rozdział 1. Współczesna krytyka resocjalizacji w warunkach izolacji	133
1.1. Argumenty penitencjarystów	133
1.2. Argumenty psychologiczne – deprywacja naturalnych potrzeb	138
Rozdział 2. Perspektywy w zakresie stosowania kary ograniczania wolności. Zalecenia ONZ	141
2.1. Alternatywne tendencje w polityce kryminalnej. Doświadczenia niemieckie	145
2.2. Problem zapobiegania przestępczości w polskiej kryminologii	148
2.2.1. Specyfika podejścia kryminologicznego w zakresie profilaktyki	148
2.2.2. Główne strategie	150
2.2.3. Regulacje prawne	154
2.2.4. Profilaktyka oparta na teoriach i badaniach kryminologicznych	156

Rozdział 3. Problem profilaktyki i terapii w świetle badań i doświadczeń psychiatrycz- nych	160
3.1. Zaburzenia w zachowaniu a przestępczość	160
3.2. Problemy terapii	163
3.3. Programy ograniczania „czynniki ryzyka”	168
3.4. Propozycje psychiatrów w zakresie organizacji terapii i profilaktyki zaburzeń w zachowaniu	168
Rozdział 4. Profilaktyka w środowisku lokalnym	172
4.1. Pojęcie społeczności lokalnej	172
4.2. Lokalne systemy ograniczania przestępczości młodzieży	174
4.2.1. Doświadczenia amerykańskie	174
4.2.2. Projekty niemieckie	180
4.2.3. Street Children – Argentyński projekt <i>Casa de los Ninos</i> Buenos Aires	183
Rozdział 5. Teoretyczne podstawy profilaktyki	185
5.1. Aksjologia a profilaktyka społeczna	185
5.1.1. Założenia pedagogiki humanistycznej a perspektywy profilaktyki	186
5.1.2. Dialog i spotkanie a profilaktyka	188
5.1.3. Spotkanie warunkiem dialogu i sukcesu w profilaktyce	191
5.2. Holistyczne ujęcie genezy przestępczości i profilaktyki	192
5.3. Struktura systemu profilaktyki	196
5.4. Lokalny system profilaktyki	199
5.5. Metoda diagnozy i selekcji	201
5.6. Rola nauczycieli w profilaktyce	202
5.7. Doświadczenia z realizacji projektu profilaktyki w środowisku lokalnym	204
5.8. Współczesne inicjatywy w profilaktyce przestępczości w wielkich miastach	207
Zakończenie	211
Bibliografia	217
Summary	225